

KLAGANDE

Varta Batteri AB, 556045-7656
Box 21, 117 18 SOLNA
Ombud: Advokaten TS
STOCKHOLM

, Advokatfirman Vinge KB, Box 1703, 111 87

MOTPART

Länsstyrelsen i Kalmar län
391 86 KALMAR

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Kalmar län beslut 2001-02-01, dnr 241-8435-00, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande enligt miljöbalken att utföra undersökningar avseende förorenad mark på fastigheterna Träförädlingen 10 m fl i Hultsfreds kommun, Kalmar län

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut om föreläggande endast på så sätt att föreläggandet skall vara fullgjort senast den 1 maj 2002.

I övrigt skall länsstyrelsens beslut stå fast.

Miljödomstolens inhibitionsbeslut den 15 mars 2001 skall inte längre gälla.

YRKANDE M M

Varta Batteri AB, i fortsättningen Varta, har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat *i första hand* att miljödomstolen undanröjer länsstyrelsens beslut, *i andra hand* att miljödomstolen ändrar föreläggandet till att endast avse undersökning utöver lagakraftvunnen markkartering och att det inte förses med vite samt att miljödomstolen förlänger den tid inom vilken undersökningen skall utföras. Varta har motsatt sig verkställighetsförordnande.

Miljödomstolen har i beslut den 15 mars 2001 förordnat att vidare verkställighet av länsstyrelsens beslut tills vidare ej fick ske.

Varta har till stöd för sin talan anfört bland annat följande.

Bakgrund

Allmänt

Varta bedrev produktion av batterier på fastigheten Träförädlingen 10 i Hultsfreds kommun ("Fastigheten") till 1995. Produktionen bestod av start- och industribatterier.

Under 1992 sålde Varta sin produktion av startbatterier till VB Autobatteri AB ("VB"). Under 1995 sålde Varta sin produktion av industribatterier till Hawker Batteri AB ("Hawker"). I samband därmed såldes även Fastigheten till Hawker. Överlåtelsen till Hawker ingick som en del i en större överlåtelse från Vartakoncernens sida, Hawker, som är och var verksam i samma bransch som Varta, var väl förtrogen med de miljöproblem som var förknippade med tillverkningen av batterier. Risker att föroreningar kunde förekomma på Fastigheten var föremål för ingående diskussioner och överläggningar dem emellan.

I överlåtelseavtalet reglerade parterna risken för krav på eventuella föroreningar på Fastigheten, innebärandes att Varta under en period av tre år efter överlåtelsen skulle svara för krav som föranletts av eventuella föroreningar på Fastigheten. Den aktuella treårsperioden har gått till ända och Hawker skall således, parterna emellan, svara för krav som föranleds av eventuella föroreningar på Fastigheten. Riskfördelningen mellan parterna hade naturligtvis betydelse för priset på Fastigheten.

Varta har sedan överlåtelsen till Hawker inte bedrivit någon tillverkningsverksamhet på Fastigheten.

Närmare om förhållandena efter Vartas överlåtelse

I samband med överlåtelsen till Hawker kom detta bolag att överta dels den personal som handlagt miljöfrågor i den övertagna verksamheten, dels arkivhandlingar m m.

Efter överlåtelsen blev Hawker också hyresvärd visavi VB och har, med stöd av hyresavtalet med VB och den praxis som utbildade sig mellan VB och Hawker, genom sin miljöchef **SB** hanterat alla miljöfrågor hänförliga till bägge bolagens verksamhet på Fastigheten. Sålunda har Hawker årligen upprättat en gemensam miljörapport för bägge bolagen och även skött samtliga externa och interna kontakter i miljöfrågor.

Efter överlåtelsen har Hawker och VB erhållit ett gemensamt tillstånd enligt miljöskyddslagen, daterat den 7 maj 1998, vari de bl a åläggs att genomföra en markkartering på Fastigheten. Den föreskrivna markkarteringen skulle enligt tillståndet genomföras senast vid en tidpunkt att bestämmas av tillsynsmyndigheten, d v s länsstyrelsen. Trots att länsstyrelsen fört diskussioner och förhandlingar (se Beslutet s 3) med Hawker angående utredningens genomförande har någon markkartering ännu inte utförts av Hawker. Den av koncessionsnämnden ålagda markkarteringen torde utgöra en avgörande del av det utredningsarbete länsstyrelsen nu förelagt Varta att utföra.

Under 1998 - 1999 tillkännagav VB och Hawker att de avsåg att lägga ner sina verksamheter på Fastigheten. Nedläggningsarbetet beräknades vara fullbordat i slutet av november 1999. Hawker har därutöver uppgivit att bolaget har för avsikt att sälja eller hyra ut Fastigheten.

Sedan bolagen tillkännagav nämnda planer på nedläggning har länsstyrelsen i Kalmar län fört diskussioner och förhandlingar med företrädare för Hawker och VB angående de åtgärder i form av undersökningar mm som kan komma att aktualiseras p g a nedläggningarna. Bolagen enades emellertid inte om vem som borde ansvara för nämnda åtgärder. Trots nedläggningen är, enligt den periodiska besiktning som utfördes juni 2000 avseende Hawkers verksamhet, dock markkarteringen fortfarande relevant.

Den 16 juli 1999 förelades istället Varta, som överhuvudtaget inte tidigare hade kontaktats av länsstyrelsen i det ärendet, att vid vite om 250.000 kronor genomföra undersökningar på Fastigheten och därtill angränsande fastigheter. Beslutet överklagades till Miljödomstolen, som den 27 juni 2000 återförvisade ärendet till länsstyrelsen för förnyad handläggning.

Efter skriftväxling och sammanträde förelade länsstyrelsen genom beslutet den 1 februari 2001 ånyo Varta, nu vid vite av 300.000 kronor, att genomföra undersökningar på Fastigheten och därtill angränsande fastigheter med avseende på föroreningar av främst bly. Beslutet skulle gälla omedelbart även om det överklagades.

Grunder för överklagandet

Länsstyrelsen förefaller i sitt beslut inte ha tagit hänsyn till samtliga omständigheter Varta anfört. Varta är inte rätt adressat för föreläggandet om undersökning av föroreningar då sådana inte konstaterats, alternativt kan i vart fall inte åläggas att svara för sådan del av undersökningen som Varta ej skäligen bör svara för eller som fastighetsägaren kan komma att få nytta av eller annars skäligen bör svara för. För det fall Varta ändå skulle åläggas att utföra någon undersökning saknas anledning att anta att Varta skulle komma att försöka undandra sig sin undersökningsplikt. Ärendet är inte så brådskande att ett verkställighetsförordnande kan motiveras.

Utveckling av talan

Länsstyrelsens beslutsmotivering

Av 20 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att en myndighets beslut skall innehålla skälen för beslutet utom vid vissa specifika förhållanden av slag som inte är aktuella i detta ärende. Det anses ur rättssäkerhetssynpunkt väsentligt att skälen klargörs för den enskilde. En utförlig motivering ger enskild möjlighet att kontrollera att beslutet grundar sig på objektiva grunder och ej på godtycke.

Länsstyrelsen har i Beslutet inte tagit ställning till följande av Varta anförda omständigheter:

1. föreläggandet borde ha riktats mot Hawker, som i egenskap av fastighetsägare skulle få nytta av undersökningen,
2. föreläggande grundat på 10 kap förutsätter att förorening konstaterats,
3. föreläggande enligt 26 kap 22 § MB synes endast kunna riktas mot pågående eller planerad verksamhet,

4. Varta har bedrivit sin verksamhet i enlighet med vid varje tid gällande lagar och villkor
5. Hawker bär p g a avtal parterna emellan ansvaret avseende eventuella föroreningar i förhållande till Varta och
6. föreläggandet borde riktas mot Hawker då bolaget är bättre skickat att genomföra undersökning bl a med tanke på arkiv, miljöpersonal m m.

Då det inte framgår av Beslutet om eller hur länsstyrelsen beaktat de omständigheter Varta anfört i ärendet och Varta därför inte kan föra sin talan på bästa sätt bör Beslutet undanröjas.

Rätt adressat

Till stöd för föreläggandet har länsstyrelsen för det första åberopat 10:8 MB. Paragrafen, liksom hela 10 kap, gäller endast områden som konstaterats vara förorenade. Bestämmelsen kan därför inte användas för att få till stånd undersökningar i ett område för att utreda om det eventuellt är förorenat.

Länsstyrelsen har även åberopat 26 kap 9 och 22 §§ MB. Ett undersökningsföreläggande enligt 26 kap 22 § MB skall rikta sig mot den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller mot den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet. Denna sistnämnda skyldighet förutsätter att skyldigheten att avhjälpa olägenhet är klarlagd när ett föreläggande meddelas.

Bestämmelsen i 26 kap 22 § synes även av ordalydelsen att döma endast avse undersökningar av verkningar från pågående eller planerad verksamhet, som behövs för tillsynen, varför bestämmelsen inte kan läggas till grund för en förpliktelse för Varta att vidtaga en undersökning eftersom verksamheten är nedlagd.

Undersökningsskyldighet enl 10 kap

Om miljödomstolen anser att ett utredningsansvar kan grunda sig på 10 kap 8 § MB skall ansvaret för kostnader för utredning av föroreningar fördelas i enlighet med vad som gäller för efterbehandlingsansvar. Således är det i första hand verksamhetsutövare som svarar för utredningskostnader. I förarbetena till miljöbalken anges vidare att förelägganden normalt, vid pågående verksamhet, skall riktas mot för tillfället aktiva verksamhetsutövare.

Ansvaret verksamhetsutövarna emellan är enligt 10:6 MB solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 10:4 MB, vari det stadgas att omfattningen av efterbehandlingsansvaret är begränsat till vad som anses skäligt.

Vid skälighetsbedömningen skall beaktas:

1. hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum,
2. vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och
3. omständigheterna i övrigt.

Enligt miljöbalkens förarbeten skall vid skälighetsbedömningen särskilt beaktas om föroreningarna har skett så långt tillbaka i tiden som före den 1 juli 1969, en bedömning som kan medföra att ansvaret jämkas eller helt bortfaller. Motsvarande bedömning skall enligt förarbetena göras även för föroreningar som orsakats åren därefter.

Fastighetsägares ansvar för undersökningar är subsidiärt. Dock med det undantaget att 10:8 2 st MB anger att fastighetsägare, trots frihet från ansvar enligt 10:2 MB eller 10:3 MB, kan förpliktas att svara för utredningskostnader som rör fastigheten i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till den nytta ägaren kan antas få av utredningen, personliga ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt.

Undersökningsskyldighetens tillämpning på det aktuella fallet

I det aktuella fallet var Hawker då verksamheten lades ned aktiv verksamhetsutövare på Fastigheten, som också ägdes av Hawker. Det kan således konstateras att länsstyrelsen

redan på vad som uttalats i förarbetena till miljöbalken bort rikta föreläggandet mot Hawker i stället för, som länsstyrelsen gjorde, mot Varta, vars huvudsakliga verksamhet på Fastigheten bedrivits före 1992.

Detta förstärks av det faktum att Hawker i lagakraftvunnet beslut från koncessionsnämnden redan förelagts att utföra merparten av de undersökningar som länsstyrelsen ålagt Varta och att diskussioner samt förhandlingar i den delen mellan Hawker och länsstyrelsen kommit mycket långt. Det hade också varit naturligt att Hawker, när verksamheten upphörde och lokalerna sanerades efter samråd med länsstyrelsen, skulle ha tagit prover i byggnaden m m, så att det kunnat fastställas att saneringen genomförts på ett riktigt sätt. Det framstår som märkligt att i efterhand ålägga Varta att genomföra sådana undersökningar.

Att Hawker är den som borde åläggas att utföra av länsstyrelsen nu begärda undersökningar förefaller klart. Hawker har haft ett miljöansvar på fastigheten, har den relevanta personalen allttjämt anställd, har tillgång till alla arkiv, har redan fört diskussioner och förhandlingar med länsstyrelsen om markkartering samt är fastighetsägare. Den senare omständigheten är särskilt viktig, eftersom Hawker uttalat en avsikt att sälja eller hyra ut Fastigheten. En köpare eller hyresgäst kommer att kräva noggranna undersökningar av Fastigheten, vilket medför att Hawker kommer att ha en omedelbar ekonomisk nytta av de undersökningar som länsstyrelsen angivit i föreläggandet. Detta framgår av länsstyrelsens brev till Hawker den 23 mars 2000.

Varta å andra sidan finns inte ens på Fastigheten och har inte bedrivit nämnda verksamhet på många år. Vartas tidigare verksamhet har bedrivits i enlighet med vid varje tidpunkt gällande lagstiftning och tillstånd, varför verksamheten löpande har anpassats till de i lag och tillstånd successivt skärpta kraven på åtgärder till skydd för miljön.

En ytterligare omständighet är att parterna sinsemellan reglerat ansvaret för eventuella föroreningar i samband med Hawkers förvärv av Fastigheten där det överenskomms att ansvaret idag åvilar Hawker. Denna fördelning har också påverkat det pris som Hawker erlade vid förvärvet av verksamheten och Fastigheten. Enligt Vartas mening vore det

oskäligt att inte beakta det faktum att Hawker idag är fullt ansvarigt mellan parterna för eventuella föroreningar enligt överlåtelseavtalet.

I förarbetena till 10 kap MB anges visserligen att tillsynsmyndigheten, i valet mellan att förelägga nuvarande eller tidigare verksamhetsutövare, först kan söka den ene och sedan den andre och att det inte ställs något krav på att nuvarande verksamhetsutövare söks först.

Detta uttalande kan dock inte få innebörden att tillsynsmyndigheten inte skall lägga relevanta sakomständigheter till grund för bedömningen och efter fritt skön bestämma vem som skall föreläggas. Som en omständighet som talar för att vända sig mot tidigare verksamhetsutövare anges i förarbetena att den nuvarande verksamhetsutövaren saknar ekonomiska möjligheter eller annars inte klarar att utföra undersökningen. Sådana omständigheter föreligger inte i nu aktuellt fall. Tvärtom talar allt för att utredningen bäst utförs av den senaste verksamhetsutövaren tillika fastighetsägaren Hawker.

Markkarteringen

Koncessionsnämnden för miljöskydd ålade, i ett beslut daterat den 7 maj 1998, Hawker och VB att utföra en markkartering i syfte att klarlägga vilken betydelse kontaminerad mark kan ha för utsläppen via dagvatten. Resultatet av utredningen skulle enligt beslutet ges in till länsstyrelsen vid en tidpunkt som länsstyrelsen bestämmer. Vidare framgick att utredningsarbetet skulle ske i samråd med länsstyrelsen. Koncessionsnämndens beslut har, såvitt Varta är bekant, vunnit laga kraft.

Av Koncessionsnämndens beslut framgår att merparten av den undersökning som länsstyrelsen i Beslutet ålade Varta att utföra redan ingår i markkarteringen. Det som inte ingår förefaller vara grundvattenprov och prov på byggnad. Däremot ingår naturligen markprover under byggnad, vilka i sig torde kräva genomborring av golvmaterial.

Vartas inställning är att de intressen länsstyrelsen vill tillgodose redan genom den beslutade markkarteringen i allt väsentligt är tillgodosedda. Det finns således inte någon anledning att förelägga Varta att vidtaga någon undersökning eftersom redan markkarte-

ringen i allt väsentligt tillgodoser nämnda intressen. Varta torde i vart fall inte kunna föreläggas att utföra något som Hawker ålagts.

Verkställighetsförordnande

I enlighet med 26 kap 26 § MB får tillsynsmyndighet bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas, ett s k verkställighetsförordnande. Ett verkställighetsförordnande skall i första hand förbehållas ärenden där skyndsamma åtgärder krävs för att förhindra skador eller olägenheter. Huvudregeln är att ett verkställighetsförordnande ej skall meddelas.

Att aktuellt ärende ej kan anses vara så brådskande att det krävs ett verkställighetsförordnande syns helt klart. Länsstyrelsen har inte ens handlagt frågan om när markkartering skall vara slutförd, som beslutades av koncessionsnämnden redan i maj 1998. Kombination av den korta tidsfrist som Varta erhållit för att genomföra den förelagda undersökningen, vitet och verkställighetsförordnandet leder till att Varta i praktiken förlorar möjlighet att få saken prövad av Miljödomstolen om verkställighetsförordnandet inte upphävs

Vite

Beslut får enligt 26 kap 14 § förenas med vite. Då det saknas anledning att anta att Varta, i händelse av att Varta åläggs utföra någon undersökning, skulle komma att försöka undandra sig sådan skyldighet, saknas anledning att förena föreläggandet med vite. Länsstyrelsen har inte ens påstått att några sådana förhållanden föreligger.

Länsstyrelsen i Kalmar län har i yttrande anfört följande.

Yrkanden

Länsstyrelsen motsätter sig att Miljödomstolen bifaller bolagets yrkanden i överklagandet enligt punkterna 1. 1 och 1.2. och yrkar att överklagandet i sin helhet avslås.

Bakgrund

Det av bolaget angivna överlåtelseavtalet är av rent civilrättslig karaktär. Ett civilrättsligt avtal kan aldrig begränsa en tillsynsmyndighets vare sig rättigheter eller skyldigheter att

med stöd av lag fullgöra sina åligganden. Avtalet kan därför ej åberopas som grund för att Länsstyrelsen skall förelägga ett annat bolag, i detta fall Hawker Batteri AB, att vidta några åtgärder.

Som Länsstyrelsen angivit i beslutet om att förelägga Varta att vidta åtgärder, är det villkor angående markkartering som finns i Koncessionsnämndens beslut, ej av den digniteten att den inverkar på ett avgörande sätt på frågan om vad Varta skall utreda. Den av Koncessionsnämnden avsedda undersökningen avser enbart frågan om dagvatten, varför Länsstyrelsen i princip anser att frågorna kan drivas helt parallellt.

Grunder för överklagandet

Enligt Länsstyrelsens mening är det Varta som är rätt adressat för föreläggandet. Varta har bedrivit verksamheten under längst tid. Ansvar för verksamhetsutövarna är solidariskt, vilket innebär att Varta kan väcka talan mot andra bolag som bedrivit verksamhet på fastigheten. Länsstyrelsen har också möjlighet att välja vilket bolag av dem som bedrivit verksamhet på platsen, som föreläggandet skall riktas mot.

Enligt Länsstyrelsens mening är ärendet också av synnerligen brådskande natur, dels eftersom verksamheten är nedlagd, och dels eftersom bolaget är utlandsägt och inte längre bedriver någon produktion av batterier i landet. Verkställighetsförordnandet är därför klart motiverat.

Utveckling av talan

Länsstyrelsens beslutsmotivering

1. Se ovan.
2. Enligt Länsstyrelsens mening är det klart konstaterat att förorening förekommer på fastigheten. I Naturvårdsverkets Branschkartläggning placerades batterifabriker generellt i riskklass 2, (näst högsta riskklass). Det framgår också, (som ovan nämnts), att förorening konstaterats och att en undersökning av dagvattnet därför skall göras. Vidare har bolaget presenterat ett förslag till undersökning. Det förefaller mindre troligt att man skulle göra detta om man ej ansåg att området är förorenat.

3. Länsstyrelsen har i sitt föreläggande vid referatet av 26 kap 22 § MB med kursiverad text markerat den del av paragrafen som gör den tillämplig i ärendet.
4. Att bolaget har bedrivit verksamhet enligt tidigare gällande lagar, utgör ej skäl för Länsstyrelsen att underlåta att förelägga bolaget att vidta undersökningsåtgärder p.g.a. de föroreningar som uppkommit under verksamheten.
5. Se ovan.
6. De av bolaget angivna omständigheterna är inte av den karaktären att de utgör hinder mot att förelägga bolaget på sätt som skett. Frågan om rätt till tillträde till fastigheten m.m. regleras av 28 kap 5 § MB.

Rätt adressat

Länsstyrelsens föreläggande grundas i första hand på 26 kap 9 och 22 §§ MB. Bestämmelserna i 10 kap MB har åberopats för att klargöra det faktiska ansvar samt kostnadsansvar som en tidigare verksamhetsutövare har för utredning och efterbehandling av förorenade områden, byggnader och anläggningar.

Länsstyrelsen har ovan kort angivit grunden för att 26 kap 22 § MB är tillämplig i ärendet. Bolaget å sin sida har åberopat förarbetena, (prop. 1987/88:85, s. 307), till ändringarna i dåvarande 43 § miljöskyddslagen (1969:387) som stöd för att så inte är fallet.

Att bolaget har ett ansvar för att avhjälpa skador och olägenheter på miljön framgår redan av den grundläggande allmänna hänsynsregeln i 2 kap 8 § MB. Enligt Länsstyrelsens mening är det av bolaget åberopade uttalandet från tidigare förarbeten inte relevant vid uttolkningen av nu gällande rätt. Avgörande skäl härför är att det är först genom MB som de numera gällande bestämmelserna i 10 kap MB införts i svensk rätt. En tolkning av 26 kap 22 § i enlighet med bolagets synsätt skulle också göra det omöjligt att tillämpa bestämmelserna i 10 kap MB på en tidigare verksamhetsutövare. En sådan tolkning är även av detta skäl orimlig.

Undersökningsskyldighet enligt 10 kap.

Som bolaget mycket riktigt anger, finns i förarbetena till balken angivet att förelägganden normalt skall riktas mot för tillfället aktiva verksamhetsutövare. Enligt Länsstyrelsens mening finns f.n. ingen sådan.

Det står därmed Länsstyrelsen fritt att rikta föreläggandet mot vem som helst av de tidigare verksamhetsutövarna. Länsstyrelsen har i och med detta ej heller tagit ställning till vilket eller vilka bolag som slutligen skall genomföra eller bekosta den sanering av fastigheten som slutligen kan komma att anses erforderlig. Emellertid är det fullkomligt klart att det inte är oskäligt att rikta föreläggandet mot Varta. Det kan med stor grad av sannolikhet antas, att huvuddelen av de föroreningar som spritts från verksamheten, orsakats av verksamhet som bedrivits av Varta.

Markkarteringen

Syftet med den markkartering som Hawker ålagts att utföra, avser enbart förhållanden som påverkar dagvattnet. Den undersökning som Varta förelagts att utföra, är betydligt mer vittomfattande med avsikt att bl. a. utgöra underlag för en vidare bedömning av om en sanering inom området skall ske. Länsstyrelsen finner inte heller att dessa undersökningar står i något motsatsförhållande till varandra.

Verkställighetsförordnande

Ärendet avser en verksamhet som är nedlagd. Bolaget bedriver ej längre produktion i Sverige. Enligt Länsstyrelsens mening föreligger en höggradig risk för att bolaget avser att helt avsluta all verksamhet i landet. Möjligheterna att därefter med stöd av svensk lagstiftning verkställa ett mot bolaget riktat föreläggande skulle vara små. Länsstyrelsen anser således att verkställighetsförordnandet är av stor vikt och avstyrker därför bolagets yrkande att verkställighetsförordnandet upphävs.

Vite

Med hänsyn till att det uppenbarligen finns en risk för att bolaget helt upphör med verksamheten i Sverige, föreligger behov av att förena föreläggandet med en effektiv sanktionsmöjlighet. I förhållande till undersökningens storlek och omfattning kan vitet inte anses oskäligt högt.

DOMSKÄL

Miljödomstolen delar den bedömning länsstyrelsen redovisat i det överklagade beslutet. Sälunda har det förelegat förutsättning att med stöd av angivna lagrum meddela ett fö-

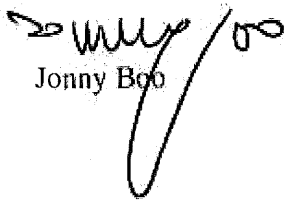
reläggande av i beslutet närmare angiven omfattning. Varta torde utan tvekan, i egen-
skap av tidigare verksamhetsutövare, vara rätt mottagare för ett sådant föreläggande. Att
andra subjekt kan vara solidariskt ansvariga för de kostnader som uppstår till följd av
genom förandet av förelagda åtgärder saknar relevans i detta sammanhang. Att Hawker
ålagts att som villkor för av Koncessionsnämnden för miljöskydd meddelat tillstånd ut-
föra vissa undersökningar på fastigheten kan inte anses utföra något hinder mot det nu
givna föreläggandet gentemot Varta. Vidare saknas anledning att inte förena föreläggan-
det med vite, vars storlek förefaller skälig. Verkställighetsförordnande bör meddelas.

Vad Varta har anfört i miljödomstolen ändrar inte detta ställningstagande. Länsstyrel-
sens beslut skall därför fastställas. Miljödomstolen finner dock skäligt att flytta fram den
tidpunkt då förelagd åtgärd skall vara fullgjord till den 1 maj 2002.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (prövningstillstånd krävs)

Överklagande senast den 21 november 2001

På miljödomstolens vägnar

Jonny Boo

I avgörandet har deltagit rådmannen Jonny Boo, ordförande, och miljørådet Roger
Carlsson Ödmark.

Varta Batteri AB

Ombud: Advokat TS
Advokatfirman Vinge KB
Box 1703
111 87 STOCKHOLM

Föreläggande med stöd av miljöbalken (1998:808) att utreda föroreningars förekomst och utbredning på fastigheten Träförädlingen 10 m.fl. i Hultsfreds kommun, Kalmar län

BESLUT

Länstyrelsen förelägger med stöd av 26 kap. 9 och 22 §§ samt 10 kap. 2, 4 och 8 §§ miljöbalken, Varta Batteri AB, org. nr 556045-7656, att låta undersöka mark, grundvatten och byggnader på fastigheten Träförädlingen 10 i Hultsfreds kommun, samt mark och grundvatten på angränsande fastigheter med avseende på föroreningar av främst bly. Undersökningen skall även avse andra metaller samt kemikalier som använts vid tillverkningen av batterier.

Undersökningen skall bedrivas i enlighet med vad som framgår av Naturvårdsverkets rapport 4918 "Metod för inventering av förorenade områden - Bedömningsgrunder för miljö kvalitet - Underlagsdata", och skall vara så utförd att den ger underlag för en bedömning av behovet av en eventuell fördjupad undersökning, samt det översiktliga behovet av efterbehandlingsåtgärder.

Med stöd av 26 kap. 14 § miljöbalken, förordnar Länstyrelsen att undersökningsresultatet senast den 31 augusti 2001, vid vite av 300 000 kr, skall redovisas till Länstyrelsen i Kalmar län.

Med stöd av 26 kap. 26 § miljöbalken, förordnar Länstyrelsen att beslutet skall gälla omedelbart även om det överklagas, (verkställighetsförordnande).

ÄRENDETS TIDIGARE HANDLÄGGNING

Länstyrelsen förelade i beslut 1999-07-16 Varta Batteri AB, att med stöd av 10 kap 8 §, 26 kap 14 § samt 26 kap 22 § miljöbalken, låta undersöka mark, grundvatten och byggnader på fastigheten Träförädlingen 10 i Hultsfreds kommun, samt mark och grundvatten på angränsande fastigheter med avseende på föroreningar av främst bly.

2001-02-01

0860-102

Undersökningen skulle bedrivas i enlighet med vad som framgår av Naturvårdsverkets rapport 4918 "Metod för inventering av förorenade områden - Bedömningsgrunder för miljö kvalitet - Underlagsdata", Undersökningens resultat skulle redovisas senast den 30 april 2000.

Bolaget överklagade beslutet till Miljödomstolen i Växjö som 2000-06-27 beslutade att återförvisa ärendet till Länsstyrelsen för förnyad prövning, eftersom man menade att Länsstyrelsen ej hade kommunicerat ärendet i tillräcklig omfattning.

Länsstyrelsen har därför i remiss från 2000-10-10 kommunicerat 24 st skrivelser i ärendet med Er och berett Er tillfälle att kommentera skrivelserna. Ni har med anledning härav yttrat Er samt därvid även kommenterat sammanträdet mellan Er och företrädare för Länsstyrelsen 2000-11-20.

BAKGRUND

Tillverkning

Tillverkning av blyackumulatorer har skett på fastigheten Träförädlingen 10 i Hultsfreds kommun sedan 1952. Mycket stora blymängder har upparbetats genom åren. Storleksordningen är ca 380 000 ton bly totalt, eller i medeltal ca 8 000 ton per år. En stadig ökning av upparbetad mängd bly har skett sedan starten av verksamheten, där den största delen har använts till startbatterier, (bilbatterier), och en annan stor del till industribatterier. Under 1999 avvecklades tillverkningen av både startbatterier och industribatterier.

Verksamhetsutövare (uppgifter från Patent- och registreringsverket)

Varta Batteri AB	1952-1995 (tillverkning av start- och industribatterier)
VB Autobatteri AB	1992- (tillverkning av startbatterier)
Hawker Batteri AB	1995- (tillverkning av industribatterier)

Fastighetsägare (uppgifter från inskrivningsmyndigheten, Oskarshamns Tingsrätt)

Varta Batteri AB	1953-1995
Hawker Batteri AB	1995-

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING OCH ÖVERVÄGANDEN

Införandet av miljöbalken samt den nyligen beslutade nedläggningen av batteritillverkningen på fastigheten, har varit utgångspunkten för Länsstyrelsens bedömning att nu aktualisera en undersökning av föroreningar från verksamheten. Länsstyrelsens skyldighet i detta avseende framgår av punkt B5 i bilagan till förordningen, (1998:900), om tillsyn enligt MB.

Enligt 26 kap. 22 § MB är den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön *eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet* skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap 7 § utföra sådana undersökningar av verksamheten som behövs för tillsynen.

Kravet på undersökning får anses vara klart underbyggt. Generellt har branschen för ackumulatorindustrier placerats i riskklass 2 av Naturvårdsverket.

Verksamheten har delvis varit dammande. Risk för att angränsande fastigheter kan vara kontaminerade kan ej uteslutas. Undersökningen måste fastställa gränser för ett ev. kontaminerat område. I Länsstyrelsens yttrande till Miljödomstolen i Växjö, daterat 1999-10-15, framgår vad Länsstyrelsen anser ligger i begreppet "angränsande fastigheter".

Blyhantering i stora mängder är klassat som mycket miljö- och hälsofarligt i enlighet med Naturvårdsverkets riskbedömningsmanual. De två bolag som senast bedrivit verksamhet på platsen, har tidigare ingått som två av sex företag i länet som fallit under det s.k. Sevesodirektivet angående storskalig kemikaliehantering. Spridning av bly sker bl a via dagvatten till sjön Hulingen. Att byggnaderna är kontaminerade med bly råder det ingen tvekan om.

Det bolag som föreläggandet är riktat emot, har varit verksamhetsutövare under den största delen av tiden. Det är därför rimligt att anta, att det är detta bolags verksamhet som till större delen har påverkat byggnader, mark, grundvatten, ytvatten och sediment i området.

Villkor om markkartering av fastigheten Träförädlingen 10 finns i Koncessionsnämndens beslut från 1998-05-07 rörande bolagen Hawker Batteri AB och Varta Autobatteri AB. Detta krav föranleddes av att förhöjda värden av bly konstaterades i dagvattnet. Länsstyrelsen har fört förhandlingar med Hawker Batteri AB om hur kravet skall uppfyllas. Emellertid är Länsstyrelsens aktuella föreläggande betydligt mer långtgående än vad kravet i Koncessionsnämndens villkor föranleder, bl.a. därför att det omfattar ett betydligt större markområde samt även byggnader. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att de undersökningar som skall göras av föroreningar på Träförädlingen 10 med angränsande fastigheter bör utföras av en verksamhetsutövare och ske i ett sammanhang.

Undersökningen har som syfte att finna ut om efterbehandlingsåtgärder behöver vidtas inom området och i så fall i vilken omfattning. För att kunna avgöra detta, kan man behöva genomföra fördjupade undersökningar i området. Först därefter kan det finnas möjlighet att avgränsa ansvarsfrågan.

Att på detta stadium, i detalj avgränsa och reglera vad som totalt bör ingå i en undersökning av detta slag, är mycket svårt och kan i värsta fall leda till onödigt höga kostnader. Länsstyrelsen har därför valt en metod där man arbetar stegvis.

Naturvårdsverket har tagit fram en undersökningsmetod för förorenade områden som leder fram till en riskbedömning och som i sin tur ligger till grund för bedömning av åtgärdsbehovet. Denna metod är tänkt att främst användas när det gäller att mer översiktligt bedöma behovet av åtgärder och prioriteringen mellan olika områden. Den har dock tillämpats på ett flertal enskilda objekt för att fastställa åtgärdsbehovet. Vad som krävs i det senare fallet är en betydligt högre ambitionsnivå, vilket i sin tur medför betydligt högre kostnader. Detta beror framför allt på att målet är att mer i detalj avgränsa och avgöra efterbehandlingsbehovet.

Idag är detta sätt att tillämpa ovan nämnda metod, förankrat såväl hos myndigheter som hos konsulter och företag, som har varit i kontakt med efterbehandlingsproblematiken. Det finns således en relativt stor erfarenhet samlad, angående denna undersökningsmetod, dess tillämpning och innehåll.

Bolaget har lämnat förslag på hur en undersökning genom detta stegvisa förfarande skall bedrivas. Länsstyrelsen har i princip accepterat bolagets förslag.

ÖVRIGT

Detta beslut kan överklagas till Miljödomstolen i Växjö, se bilaga.

Ulf Färnhök

Ove Eriksson

Bilaga:

Hur man överklagar till Miljödomstolen

Kopia:

Akten

Hawker Batteri AB, Box 505, 577 26 HULTSFRED

VB Autobatteri AB, Box 15, 171 18 SOLNA

Naturvårdsverket, Per Gullbring

Kommunstyrelsen, Hultsfreds kommun

Miljö- och byggnadsnämnden, Hultsfreds kommun,

Miljöenheten

UF

DL

TH

RW

OE